

ТЕМА

№ 19

Въпрос 19

Въпрос 19

Ролята на миряните в живота на църквата

Думите мирянин произлиза от гръцката дума "лаос", която означава хора, народ. Мирянинът е човек, който споделя Божествения избор и получава от Бог специалният дар и привилегията да е член на Църквата. Можем да кажем, че според православно учение всеки християнин, независимо дали е епископ, свещеник, дякон или просто член на Църквата, е мирянин, защото това не е негативен или частичен, а всеобхватен термин и наше общо призвание. Преди да бъдем нещо определено и различно, всички сме миряни, защото цялата Църква е мирянство – хората, семейството, общността – създадено и установено от самия Христос. Православното разбиране за миряните разкрива и истинското значение и функции на духовенството. Мирянинът е не само човек, който живее в света (мир - на църковнославянски език). Мирянинът е изпратен от Христос в света, за да може всичко, до което се докосне, да се освети и да го направи светиня - било в отношението му към хората, или към цялата природа. Как благоговейно щяхме да се отнасяме към всичко, което ни заобикаля, ако гледахме на него, като създадено от Бог с любов, за да влезе в тайната на приобщеността с Него. В този смисъл всеки вярващ християнин в Църквата се явява свещеник, т.е. човек, който освещава всяка твар, за да я приведе към Бога по думите на св. Максим Исповедник. А ето и думите на Св. Василий Велики, който казва: "Всеки може да управлява и властва, но само истинският цар може да умре за своя народ..." Ето тази е ролята на всеки християнин - и мирянин, и свещеник - защото ако се наричаме народ Божий, това включва всички в Църквата - от новородения младенец до патриарха. Ако се вгледаме в историята на Църквата - кои са били светците? Светци са били не само епископите и не само членовете на духовенството. Някои светци са били със сан, а други - не, но голяма част от тях са били просто миряни и са достигнали такива духовни висини и святост, че от тях се леела таворска светлина. Духовниците правят Църквата това, което трябва да бъде: особен кръг хора или част от Бога. Тяхното предназначение е да увековечават вътре в Църквата това, което не зависи от хората: милостта на Бога, учението на Бога, заповедите на Бога, спасителната и целителна сила на Бога. То не е в учението или във властта им, защото те нямат такива, освен онези, които са запазени и увековечени в Църквата от времето на апостолите до днес и които са

След Стинхий Север християните в продължение на 30 години се радвали на мир. През това време римският престол изкачили така наречените императори-еклектици. Те били под влияние на неоплатонизма, който смятали, че във всяка религия има нещо хубаво и истинно - поради това те се отнасяли с уважение към всички религии, а някои от тях поставяли Християнството по-високо от всички други религии. Така Александър Север, който царувал от 222^{-та} до 235^{-та} година се отнасял с уважение към личността на Исусе Христос. Еноста на Христос стоял в неговата молитвена стая редом с боговете на езическите богове. Наречението на Христос "Коего не желаш за себе си, това не прави на другите" много му се харесало и го поставил за девиз на много обществени сгради. На езичниците той препоръчвал да се ръководят от примера на християните при избирането на кандидати за обществени длъжности.

При приемането на Александър Север, Максимин Тракянец, от 235^{-та} до 238^{-та} година, станали малко гонения на християните, но те засегнали главно епископите, свещениците и дяковете. Християните се радвали на спокойствие и при приемането на Максимин, император Герман, който царувал от 238^{-та} до 244^{-та} година. Също така християните се поазвали със спокойствие и при император Филип Арабийския, царувал от 244-та до 249-та година. За тях имало прелание между християните, че те били тайни християни, но всъщност те били повече неоплатонисти. В това време Християнството се разпространило толкова много, че в цялата империя нямало град или село, където да нямало християни.

От втората половина на трети век, по времето на император Дециан, гоненията против християните встъпят в нова фаза на развитие. Досега в гоненията против християните голямо участие вземали народните маси. Правителството понякога даже съдържало стихийните избухвания на масите против християните, изпеквайки да се създавава по отношение на тях законите на съдопроизводство. Сега вече гоненията против християните възбуждало само правителството.

Римското правителство се убедило, че Християнството е несовместимо с държавния строй на Рим и си поставило за задача съвършено да задържи разпространението му и да изличи последователите му от лицето на земята. Вследствие на това гоненията придобили систематичен характер и станали повсеместни. Всички християни, независимо от пол, възраст и обществено положение, били преследвани. Какъв един рязък прелом на държавната власт към християните настъпил при Дециан Траяна, от 249^{-та} до 251^{-та} година. Той издал едикт за поголовно гонение на християните. Всички местни управители били длъжни да съвят християните. От християните се искало да принасят жертва на езическите богове като признак, че са се откъсали от Християнството. Правителството било убедено, че християните сами по себе си не са били лоши хора, обаче тяхната религия го смятало като опасна за държавния строй. През време на тези гонения загинали много видни християнски епископи и свещеници.

В течение на това гонение от страна на власт на, простият народ изменял отношението си към християните и започнал да им съчувства и да ги подкрепя, както можел. Особено очевидно и в голяма степен такова съдействие простите езичници оказали на Дионисий Александрийски. Той, заедно с други четирима презвитери, бил задържан под стража. Селяни езичници, които се били събрали на сватба, като научили за това, отишли там, където били задържаните и ги освободили. Също има и много други случаи на помощ от страна на простия народ на християните. Гоненията при Дециан, макар и да траели една година, взели много жертви.

След Дециан жестоки гонител на християните бил Валерий, от 253^{-та} до 260^{-та} година. В първите години на неговото царуване християните се поазвали с пълна свобода, кашата не са имали и при императорите неоплатонисти. Но след четири години, към 257^{-та} година, той също става страшен гонител на християните. Той издава два едикта против християните. С първия се забранява на християните да се събират на богослужение и да посещават гробищата. Виножито и тила били прищипани на заточение и ги убивали. С втория едикт, издаден в 258^{-та} година се предписвало всички епископи и всички служебни лица да се заставят да се откажат от Християнството, като им се конфискуват имуществите и ги лишават от всякакви права, и ги убивали. Жертва на тези гонения станали много епископи, дяковете и презвитери. Езическият народ симпатизирал на мъчениците и ги подкрепял, както можел.

При приемането на Валерий, Галиена, от 260^{-та} до 268^{-та} година, настъпила промяна в отношението към християните. Този император бил еклектик и релни по отношение, подобно на Александър Север и във всяка връщ намирал нещо добро, достойно за уважение. Поради това той се отнасял благосклонно към християните. Отменил несправедливите наредби на своя баща против християните - за хощене на гробищата и за конфискуване на църковните имущества, но при все това християнската религия си оставала още недоволена. Издадените по-рано закони против християните не били отменени. Затова и при този

Изследване на гоненията християните се събирали в скрити и пустни места - в пещери, подземия, запустели сгради и т.н. Второто гонение на християните било от император Домициан, който управлявал от 81-^{ва} до 96-^{та} година. Той бил много мнителен и навсякъде виждал врагове както лични, така и на тържесата и на римската религия. По негово време още не признавали християните като отделна общност, а ги считали като юдейска секта. Във времето на император Траян от 98-^{та} до 117-^{та} година, римското правителство започнало да гони християните за техните религиозни убеждения. Той вече не ги считал за юдейска секта, а за отделна религия. За начало на гоненията против християните послужил указът на Траян против тайните общества, който бил издаден не специално против християните, но последните се оказали неволни негови нарушители, понеже били принудени да се събират тайно за извършване на своето богослужение. Този указ бил издаден в 99-^{та} година. От указа на Траян се възползвали фанатичните езичници и жреците, и довеждали на групи християните на съд. В паруватето на Траян умрели от мъченическа смърт 120 годишният ерусалимски епископ Симеон, разпнат на кръст, Игнати Богоносен, епископ антиохийски и Климента, епископ Римски, който бил заточен в Херсон (Крим), където Св. Кирил, откривателят на славянската азбука открял по-късно костите му и ги пренесъл в Рим.

В своите отношения към християните се ръководили от указа на Траян и приемниците му императори - Адриан, царувал от 117-^{та} до 138-^{та} година и Антоний Пий, царувал от 138-^{та} до 161-^{та} година. Ако в тяхното царуване и да е имало малко подобрене на положението на християните, то е имало значителен характер. Така Адриан издал декрет, с който забранявал да се убиват християните по искане на възбудената тълпа, а предписва строго да се извършват правилно съдопроизводство със съблюдение на всички формалности. Но това обикновено не се спазвало от местните управители.

Една от жертвите на гоненията от времето на Адриан било семейството, което се състояло от майка и три дъщери - Вера, 12 годишна, Надежда - 10 годишна и Любов - 9 годишна. Трите дъщери били обезглавени с меч пред лицето на майката и тя умряла от мъка. При Антоний Пий, в 155-^{та} - 156-^{та} година била изгорен на клада Полпарц, епископ Смирненски.

При Марк Аврелий, царувал от 161-^{та} до 180-^{та} година, положението на християните станало особено тежко. Макар и да не е издал особен закон по отношение на християните, с неговото име са свързани най-жестоките гонения на християните. През негово време империята била сполетяна от много бедствия и простият народ приписвал това на безбожните християни, които изгонили боговете с тяхното безбожие. И само малък повод бил достатъчен, за да се почнат жестоки гонения. Повод за това послужил указът на Марк Аврелий против суеверията. Този указ не се отнасял непосредствено до християните, а бил във връзка с появата на много гадатели, магьосници и врачки, които изгълвали общественото бедствие и увличали народа след себе си, като го възбуждали със своите предказания. Най-силни и жестоки били гоненията в Мала Азия и галските градове Лион и Виена. През време на тези гонения станали жертва хиляди християни. Във време на това гонение от мъченическа смърт загинал в Рим Юстин философ в 165-^{та} година със своите ученици и в Лион 90 годишният лондонски епископ Потин, и други.

След Марк Аврелий жестоки гонители на християните бил Септимий Север, царувал от 193-^{та} до 211-^{та} година. В началото на своето царуване той бил даже приятел на християните и дружел с тях. Но при едно пътуване на изток бил поразен от разпространението на Християнството и опасявайки се за целостта на империята решил да задържи разпространението на Християнството. Той издал закон през 202-^{та} година, с който под страх на тежко наказание се забранявало да се приеме Християнството. Разпореденията на императора изглежда се отнасяли само до нови членове на Християнството. Онези пък, които били християни от по-рано, не били застрашени от ударите на този закон. Но местните управители приложили закона против всички. Във време на това гонение умрял от мъченическа смърт в Александрия Ритор Леонид, баща на знаменития Ориген и девицата Патомена, в Лион епископ Иреший, в Картаген - Флавий Пернегуа и робинята Фелиция.

тържествува на небето; открива ни се сега, но продължава във вечността. С тържественото "Амин!" / Да бъде! / вярващите потвърждават истинността на изречения от свещеника възглас.

Следва Великата ектения / усърдно молитвословие /, в която свещеникът тихо се моли Бог да погледне благосклонно към Богомолците и да прояви към тях Своята безкрайна милост.

След Трисветата песен / "Светий Боже..." /, съответните четива от Апостолските послания и от св. Евангелие, свещенослужителят приканва оглашените да напуснат храма, защото те още не са посветени в Христовата вяра и не могат да присъствуват при извършването на св. Тайнство Евхаристия. От този момент започва литургията на верните, като свещеникът тайно се моли за тях - да ги чуе Бог и отдели от всички сквернота, да успяват в духовния живот, да се причастят достойно и да наследят небесното Му царство.

След нова тайна молитва към Бог - да прости греховете на народа, да приеме милостиво предложената жертва / св. Дарове / и да изпрати върху нея Светия Дух, свещеникът приканва гласно: "Возлюбим друг друга...". В древно време при този възглас вярващите си разменили "целувката на мира" - символ на взаимната любов, която има силата да обединява множеството в единство, по подобие на Божието единство в Светата Троица. Сега това се прави само от свещенослужителите, като старшият от тях казва: "Христос посреди нас!", а младшият отговаря: "Есть и будет!". Братското целуване приканва към единоумислие в изповядването на Бога, и е проява на принадлежност към Спасителя, Който повелява на учениците Си: "Тази е Моята заповед: да любите един друго, както Аз ви възлюбих" / Иоан. 15:12 /.

Оттук започва най-важната част на св. Литургия - самото жертвоприношение и освещаване на св. Дарове. В този най-сакрален момент могат да присъствуват само посветените - приелите св. Кръщение. Затова свещенослужителят гласно напомня на вратарите да затворят храмовите двери / "Двери, двери!" / и добавя: "Премудростно вонмем!" / Да внимаваме в премъдростта! /.

След като оглашените напуснат храма, литургията на верните продължава с изповядването на тяхната вяра - произнася се Никео-Цариградския Символ на вярата / 325 - 380г. / . Веднага след това богомолците се приканват да застанат прилично, със страхопочитание и внимание, за да принесат в мир светото възношение / безкръвната жертва /. С това се слага началото на т.нар. "Евхаристиен канон", който е сърцевината на литургията на верните.

На призива на свещенослужителя да принесем в мир светата жертва, народът отговаря, посочвайки каква е тази жертва: "Милост мира, жертву хваления!" / Милостта на мира, жертвата на хвалението! / В тези думи се съдържа характерът на Православната Литургия - тя е безкръвна хвалебна жертва, която вселява в човешките души благодатния Христов мир. Свещенослужителят благославя вярващите и ги приканва да благодарят на Бога. Молитвата, с която самият той усърдно се моли, е израз на нашата голяма благодарност към Господ Бог за всичките Му милости и благодеяния към човека. Очевидно оттук идва и названието на св. Литургия - Евхаристия, т.е. благодарствена служба. По време на тържествената трисвета песен "Свят, свят, свят Господь Саваоть...", свещеникът още по-усърдно се моли, спомняйки спасителната нощ на Тайната вечеря, когато Господ Исус Христос установява светото Тайнство Евхаристия. Свещеникът възглася словата на Самия Господ, изречени на Тайната вечеря: "Вземете, якте: това е Моето тяло... Пийте от нея всички, защото това е Моята кръв на новия завет" / Мат. 26:26-28 /. Предстои върховният момент в св. Литургия - извършването на самото Тайнство...]

след десет жстова тго ел на християните или Валерийи. от 253- до 267- година. В първите години на неговото царуване християните се ползвали с такава свобода, каквато не са имали и при императорите неопла- товини. Но след четири години, към 257-та година, той също става страшен гонител на християните. Той издава два едикта против християните. С първия се забранява на християните да се събират на богослужение и да посещават гробищата. Вторият е и това били чращани на заточение или убивани. С втория едикт, издаден в 258-та година се предписвало всички епископи и всички служебни лица да се заставят да се откажат от Християнството, като им се конфискуват имотите и ги лишат от всякакви права, и ги убивали. Жертва на тези гонения станали много епископи, дякони и презвитери. Езическият народ симпатизирал на мъчениците и ги подкрепял, както можел.

При преемника на Валерий, Гализена, от 260-та до 268-та година, настъпила промяна в отношението към християните. Този император бил екслектив и релни повно отношение, подобно на Александър Север и във войка вяра намирал нещо добро, достойно за уважение. Поради това той се отнасял олагосклонно към християните. Отменил несправедливите наредби на своя баща против християните - за холене на гробищата и за конфискуване на църковните имущества, но при все това християнската религия си оставала още несполволена. Издадените по-рано закони против християните не били отменени. Затова и при този император имало случаи на мъченичества. При все това християните се ползвали мълчально с известна свобода.

След Гализена християните при официална несполволеност на своето положение повсеместно се ползвали с мир в течение на 40 години, до възвнанието на престолом Деоклетиян, който царувал от 284- до 305-та година. Почти в течение на 20 години той не гонел християните, но той питал към тях враждебни чувства по религиозни и държавни съображения. Всяко негово стъпковение с християните на религиозна почва трябвало да свърши с трагичен резултат за последните. Така още в първите години на неговото царуване, по негова заповед в Рим били умъртвени мъченически няколко християни за отказа им да вземат участие в националния култ. Той изгонил от своята свита всички християни и заповядал да се опиеги войската от християните. В 303-та година Деоклетиян издад първия едикт против християните. Християните се лишили от всички права, богослужението им било забранено и храмовете им обречени на разрушение.]

Първи жертви на тези гонения станали Никомодийските християни. Тяхната църква, която била най-хубаво со здание в града, била разрушена до основи. Деоклетиян бил под влияние на своя зет Галерий, който бил управител на източната област. Неговата жена и дъщеря му били тайни християни. Това много го озлобило. Гоненията продължили и след Деоклетиян. Но гонителите най-много се смущавали от факта, че езическото общество не вземало участие в гоненията на християните, а заставало на тяхна страна. Даже в резолвете на римската администрация гонението не ерещпало съчувствие. Мнозина от римските управители явно не изпълнявали задължението да убиват християните и са ползвали най-нищожни поводи, за да заобиколят закона и да пуснат християните на свобода.

При такива условия римското правителство съзнало най-после, че гоненията против християните представлява безсмислена кланица, несполгаща своята цел. Сам Галерий, възхновител на това гонение, решил да го прекрати. В навечерието на смъртта си и заедно с посочения от него император на изтока Лициний и западния император Константин, издали в 311-та година едикт за прекратяване на гоненията и предоставили на християните пълна свобода в работите и вярата. Едиктът оказал необикновено благотворно влияние над целия християнски свят. Религиозният ентузиазъм, завладял християните, не се поддавал на опиеание. Даже самите езичници се радвали на прекратяването на гоненията. Но гоненията не затихнали отведиъж. Кесарят на изтока Максимиан не искал да признае нито императора Лициний, нито подписания от него едикт. На запад Максентий взел също такава позиция към император Константин и гоненията продължили.

Но в 313-та година Максимиан бил свален от Лициний и Максентий загинал в бой с Константин в 312-та година. След това за християните от цялата империя настанали спокойни времена. Така се завършила почти триста годишната борба на Християнството с езичеството. В тази борба против Християнството се съюзили всички тъмни сили на езичеството: предразсъдъци и суеверия, дълните инстинкти на тъмната и мъгъшество на държавната власт. Но всичко това християните побелили със силата на своето вътрешно убеждение. Това тържество на Християнството било постигнато преди всичко с морални средства и висок дух. Но зад всичко е стоял Христовият Дух, цялото Небе, което е възхновявало последователите.